

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра англійської мови

**ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА
НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

МАТЕРІАЛИ

V-го науково-методичного семінару

(Київ, 8 грудня 2016 року)

Київ – 2017

УДК 371.3:811.111] ББК 74; 81.2 Англ.

<http://www.knu.edu.ua>

<http://www.knu.edu.ua>

Рецензент: Завідувач кафедри східних мов і перекладу Інституту філології
Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат історичних наук,
доцент І. В. Семеніст

Рекомендовано до друку Вченю радою

*Факультету права і міжнародних відносин Київського університету імені
Бориса Грінченка*
(протокол №7 від 18 квітня 2017 року)

**Формування середовища навчання англійської мови у вищих
навчальних закладах:** Матеріали науково-методичного семінару (м. Київ,
8 грудня 2016 року.) / відп. ред. Д. В. Ольшанський. – К.: ФОП Кандиба Т. П.,
2017. – 150 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників науково-методичного семінару
«Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах»,
який відбувся на Факультеті права і міжнародних відносин Київського університету
імені Бориса Грінченка 8 грудня 2016 року.

*Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст
матеріалів, точність цитувань та наведених фактів.*

ЗМІСТ

Махінов В. М. МОВА ТА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОРИ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	7
Кнодель Л. В. COACHING AS ONE OF THE EFFECTIVE METHODS OF TEACHERS' TRAINING	14
Нітенко О. В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛКИ НІМЕЧЧИНА	22
Ольшанський Д. В. ВИКОРИСТАННЯ СУЧASNІХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ МЕДІА КОМУНІКАЦІЙ	32
Громова Н. М. РОЗУМІННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕКСТУ	38
Шкарбан І. В. ФОРМУВАННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ АУДІОВАННЯ ПРОФОРІЄНТОВАНОГО ТЕКСТУ	44
Скуратівська Г. С. КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ЛЕКСИКИ З АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ РЕКЛАМИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	52
Домніч Л. М. РОЗВИТОК МОТИВАЦІЙНО-ОРИЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ.....	58

<i>Гродський І. Я.</i>	
ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ПРОФЕСІЙНОГО СПЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІЛЬНОСТІ “ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ”	63
<i>Бондар О. Ю.</i>	
НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ СПЕЦІЛЬНОСТІ «ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»	70
<i>Кисельова І. І.</i>	
АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОМУ ГОВОРІННЮ СТУДЕНТІВ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІЛЬНОСТЕЙ	77
<i>Михайлік О. П.</i>	
ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕПРОФІЛЬНИХ СПЕЦІЛЬНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНОГО СЕРВІСУ YOUTUBE	83
<i>Федорчук І. В.</i>	
ДОСЛІДНИЦЬКА СПРЯМОВАНІСТЬ ЗМІСТУ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ УКРАЇНИ	90
<i>Махінова М. В.</i>	
СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ТА СКЛАДОВІ МОВНОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ	96
<i>Тугай О. М.</i>	
ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЛЕКСИКОНУ ДІЄСЛІВ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ В КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ	102

компетентності вище зазначеної категорії здобувачів вищої освіти вимагає підпорядкування цілей навчання, орієнтованої на практичні потреби майбутніх фахівців.

Тому викладачам ВВНЗ потрібно постійно вдосконалювати власні знання про методи навчання іноземних мов, впроваджувати у власну викладацьку практику новітні освітні концепції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. "Стратегія національної безпеки України", затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015
2. Указ Президента України від 16.11.2015 р. № 641/2015 «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні»
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р.
4. Образцов П. И. «Проектирование и конструирование профессионально-ориентированной технологии обучения / П. И. Образцов, А. И. Ахулкова, О. В. Черниченко – Орел, 2005. – 61 с.

Гродський І. Я.

Київський університет
імені Бориса Грінченка,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ПРОФЕСІЙНОГО СПЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ”

Українські спортсмени активно приймають участь у міжнародних змаганнях, конкурсах, Олімпійських іграх демонструючи чудові результати, тим самим зміцнюють престиж України на міжнародній арені. Для обміну досвідом і встановлення спортивних контактів із колегами за кордоном гостро відчувається необхідність у професійному володінні англійською мовою для реалізації своїх фізичних та інтелектуальних можливостей. Відомо, що однією з найуживаніших та найпопулярніших мов серед спортсменів усього світу є англійська. Тому виникає необхідність розробки ефективної методики навчання студентів спеціальності “Фізичне виховання” професійного спілкування англійською мовою, яка повинна базуватись на інтенсивних методах для набуття необхідних комунікативних навичок і вмінь, а також враховувати умови

навчання та специфіку студентів у фізіологічному та психологічному аспектах.

Актуальність нашого дослідження обумовлена важливістю проблеми професійно-орієнтованого навчання іноземної мови, а також необхідністю створення і впровадження ефективної методики навчання студентів спеціальності “Фізичне виховання” професійного спілкування англійською мовою.

Вивченням питань присвячених розгляду проблем методики навчання іноземної мови для професійних цілей займались такі вітчизняні та зарубіжні дослідники як С. Батишев, Л. Богатикова, А. Вербицький, О. Виговський, А. Ганюшкіна, С. Коломієць, М. Кочнева, Н. Кузьміна, Н. Левітова, В. Селезньова, В. Coffey, T. Hutchinson, C. Kennedy, P. Strevens, A. Waters.

Особливості професійного спілкування спортсменів як іноземною, так і рідною мовами, на відміну від інших спеціальностей, полягають у:

- 1) різноманітності спеціалізацій у сфері спорту, пов’язаній з існуванням великої кількості видів спорту та специфікою професійного спілкування для кожного виду зокрема;
- 2) використанні монологічного, діалогічного та полілогічного мовлення у процесі професійного спілкування;
- 3) наявності стандартних ситуацій, в яких спортсмени спілкуються безпосередньо в процесі вирішення загальногрупових або індивідуальних завдань, пов’язаних із правилами гри, та нестандартних ситуацій при порушенні цих правил;
- 4) специфіці взаємовідносин у системах “тренер-спортсмен”, “спортсмен-спортсмен”, “тренер-тренер”;
- 5) залежності процесу професійного спілкування від статусу та рольових функцій тренера і спортсменів [5, 6].

В основі будь-якого виду спілкування, в тому числі професійного, знаходяться вміння. Проте вміння – це комплексне явище, що складається з багатьох компонентів слід спочатку сформувати елементи на кожному з рівнів, що входять до його ієрархічної структури. Ми дотримуємося положень про мовленнєве вміння та навички, згідно з якими мовленнєве вміння розглядається на двох рівнях: операційному (рівень навичок) та мотиваційно-мисленнєвому (рівень власне вміння) [6, 31]. Формування вміння починається на першому, нижчому рівні, тобто на рівні навички. На цьому рівні велику роль відіграє мотиваційна сфера, що пояснює неможливість навчання англійської мови без урахування мотиваційної навіть тоді, коли мова йде про формування навичок.

Схему формування мовленнєвих умінь можна умовно позначити двома взаємопов’язаними компонентами, причому продуктивність

практичної реалізації схеми забезпечується у тому випадку, якщо навички формуються в умовах, що є адекватними для реального процесу спілкування. Відповідно, робимо висновок про те, що навичка повинна мати певні якості, що притаманні і для вміння [5, 95].

Підкреслимо, що між мовними навичками і мовленнєвими вміннями немає чіткої межі. Вміння – це синтез навичок. Мовленнєве вміння спирається на мовні навички, проте не зводиться до їхньої суми. Воно є якісно новим утворенням [6].

У побудові системи вправ для формування вмінь професійного спілкування англійською мовою у студентів спеціальності “Фізичне виховання” слід враховувати як дані асоціативно-рефлекторного шляху сприйняття та породження мовленнєвих висловлювань, так і теорії поетапного формування розумових дій, що забезпечує реалізацію основної вимоги, поставленої нами до системи вправ – послідовності виконання вправ у системі.

У методичній літературі виділяють такі якості навички:

1. Автоматизованість, що забезпечує певну швидкість, цілісність і плавність виконання операцій, відсутність зайвих операцій, низький рівень напруженості [3].
2. Стійкість, що передбачає здатність навички зберігати свою сформованість у взаємодії з іншими навичками [6].
3. Гнучкість, що забезпечує здатність ефективно функціонувати у новій ситуації [6].
4. Відносна складність, що дає можливість виконання кількох, а не однієї операції в професії формування навички [1, 137].

Оскільки професійне мовлення включає використання лексичного, граматичного та фонетичного мовного матеріалу, то мовні навички професійного спілкування можна поділити на: лексичні, граматичні та фонетичні.

У психологічному плані діяльність професійного спілкування вимагає як продукування усних висловлювань (говоріння), так і їх сприйняття на слух (аудіювання). Тому подану вище класифікацію мовних навичок слід доповнити такими елементами:

- лексичні навички говоріння;

- лексичні навички аудіювання (розуміння лексичних одиниць (ЛО) в усному мовленні);
- граматичні навички говоріння
- граматичні навички аудіювання (підсвідомого розпізнавання та розуміння граматичних структур в усному мовленні);
- фонетичні навички в усному продуктивному мовленні (говорінні);
- фонетичні навички в усному рецептивному мовленні (підсвідомого сприйняття та розпізнавання фонетичних явищ мови) [5, 97-98].

Для того, щоб сформувати будь-яку навичку, треба знати її структуру і механізми, покладені в основу її функціонування, а також процедуру формування даної навички.

Лексична навичка говоріння функціонує на основі операції виклику з пам'яті ЛО відповідно до мети та змісту висловлювання, і операції співставлення даної ЛО з попередньою та наступною ЛО відповідно до лінгвістичних норм та мовленневого завдання у конкретній ситуації [4, 40].

У структуру лексичної навички говоріння входять [6]:

1. Мовленнєві сліди від самої ЛО.
2. Співвіднесеність мовленнєво-рухових слідів ЛО із зоровим образом предмету, з уявленнями про явища.
3. Асоціативні зв'язки даної ЛО із низкою інших ЛО.
4. Зв'язки даної ЛО, що формують її смислову структуру і можуть виражати: функцію, властивості предмета чи явища, позначеного даною ЛО, його зв'язки з іншими предметами чи явищами та ін.
5. Співвіднесеність даної ЛО із ситуацією як системою взаємовідносин співрозмовників.

Визначивши, з яких компонентів складається лексична навичка говоріння і те, як вони функціонують, можна побудувати процедуру реалізації процесу формування даної навички. Вона проходить кілька стадій [7, 119]:

- виклик у студентів потреби в нових ЛО;
- презентація цих ЛО у зручному для використання вигляді;
- усвідомлення значення нових ЛО;
- усвідомлення значення нових ЛО;
- імітативне використання нових ЛО у фразах;
- самостійне використання нових ЛО в обмеженому контексті;
- комбінування нових ЛО у сполученні з вже відомими ЛО;
- використання нових ЛО у новому контексті [5, 98].

Першу проблему можна вирішити шляхом показу студентам проблемного фільму, цікавих сюжетних картин, серії малюнків, інших екстравігантичних об'єктів перед процесом оволодіння новими ЛО, а після цього подати студентам ЛО, необхідні для вираження свого відношення про побачене чи почуле. У результаті спостерігається синхронізація ритмів роботи головного мозку, яка забезпечує ефективне запам'ятовування ЛО [3, 243].

Наведемо приклад описаної процедури:

Exercise. Look at the following pictures.

Using the given words try to explain the actions of the gymnasts: a ball, a hoop, rings, a ribbon, a skipping rope.

Специфіка етапу удосконалення мовних навичок полягає у його проміжному характері. Робота на цьому етапі передбачає удосконалення тих мовних навичок, що були сформовані на першому етапі, з одного боку, і підготовку цих навичок до етапу формування мовленнєвого вміння, з іншого. На цьому етапі виконуються вправи, адекватні меті удосконалення навичок, що лежать в основі мовленнєвого вміння. Це мовні вправи II ступеня (трансформація, комбінування мовних явищ) і вправи у підготовці до мовлення з використанням вербальних та невербальних опор.

Перехід від мовних вправ до вправ у підготовці до мовлення забезпечує поступове зняття опор і зменшення ситуативної обумовленості завдань. На етапі формування та розвитку мовленнєвого вміння використовуються вправи у підготовці до мовлення з використанням НКС III рівня (з опорами і без них) [5, 100].

У працях психологів існує думка, що граматична навичка говоріння функціонує на основі двох механізмів [3]:

- 1) відбір моделі, що є адекватною для мовленнєвого задуму в конкретній ситуації;
- 2) оформлення моделі мовними одиницями відповідно до норм даної мови. Цей механізм тісно пов'язаний з названими операціями функціонування лексичної навички. тому, формувати граматичні

навички можна лише на основі тих ЛО, якими студент володіє достатньо вільно.

У методичній літературі виділяють такі взаємопов'язані між собою структурні компоненти граматичної навички говоріння [6, 92]:

1. Усвідомлення граматичного значення нового граматичного явища.
2. Оформлення моделі.
3. Усвідомлення її мовленнєвих функцій.
4. Співвіднесеність моделі з мовленнєвою ситуацією.

Відповідно процедура реалізації процесу формування кожного з перерахованих компонентів граматичної навички складається із шести послідовних етапів [6]: сприйняття нового граматичного явища здійснюється шляхом презентації граматичної моделі в дії, показу її функціонування в говорінні.

Процес формування навичок аудіювання неможливий без урахування механізмів слухової пам'яті, внутрішнього промовляння та впізнавання, на основі яких функціонують у тісній взаємодії всі три групи навичок: лексичні, граматичні та навички сприйняття і розпізнавання фонетичного складу мови – фонетичні [2].

Від здатності утримувати в пам'яті сприйняті відрізки мовлення залежить процес розуміння аудіотексту, можливість його логічної переробки. Крім того, ефект розуміння залежить від кінестетичного відтворення мовлення, що сприймається на слух, першим етапом якого є артикуляційне розпізнавання, або внутрішня імітація [2]. Проте якщо, хто сприймає мовлення на слух, відомі окремі елементи у відрізку мовлення, внутрішнє промовляння згортається, його обсяг зменшується. Таким чином, сформованість навички аудіювання означає максимальне збільшення оперативної одиниці сприйняття (чим більшими звукосмисловими блоками буде сприйматися мовлення, тим успішніше відбуватиметься переробка закладеної в них інформації) та зведення обсягу внутрішнього промовляння до мінімуму.

У процесі аудіювання сигнали від прослуховування тексту, що надходять у головний мозок, постійно співставляються з тими моделями, які зберігаються в пам'яті людини. Якщо звуковий слід моделі був достатньо активним у процесі його засвоєння, то в результаті сприйняття такого ж повідомлення він ніби оживає і відбувається осмислене впізнання певного мовного явища [6, 191].

У структурі навичок аудіювання (лексичних, граматичних та фонетичних) у методиці виділяють такі елементи [6]:

1. Слухові (або звукові) сліди від певної одиниці мовного матеріалу.
2. Розпізнання раніше засвоєних ЛО, граматичних структур чи фонетичних явищ.

3. Диференціювання одиниць мовного матеріалу.
4. Розшифровування змісту інформації, закладеної у певному мовному матеріалі, що сприймається на слух.

Процедура формування навичок аудіювання розглядається на двох етапах: 1) підготовчому, на якому відбувається сприйняття та розпізнання нового мовного матеріалу; 2) власне мовленнєвому, на якому відбувається формування навичок розуміння засвоєного раніше мовного матеріалу у новому оточенні [6].

Відповідно, реалізація такої процедури здійснюється шляхом виконання мовних вправ II ступеня і вправ у підготовці до мовлення I ступеня (аудитивне сприйняття окремих відрізків у мовленнєвому зразку або цілого діалогу чи монологу).

Сформовані лексичні, граматичні та фонетичні навички аудіювання використовуються при виконанні вправ у підготовці до мовлення II ступеня у аудіюванні для формування вмінь професійного спілкування (участь в інсценізації або інтерпретації запропонованого на слух мовленнєвого зразка).

Отже, викладенні вище міркування та положення про формування мовних навичок дозволяють визначати компоненти мовленнєвого вміння професійного спілкування, які необхідно формувати у студентів спеціальності "Фізичне виховання". Відповідно, практична реалізація зазначених вище теоретичних положень можлива за допомогою створення раціональної системи вправ для формування вмінь професійного спілкування англійською мовою, що базується на заповненні відібраного переліку мовленнєвих зразків відібраними лексичними, граматичними та фонетичними елементами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гнаткевич Ю. В. Обучение иноязычной лексике в иноязычном вузе. – К.: Вища школа, 1989. – 184 с.
2. Житарюк М. Г. Великий спорт і мас-медіа. – Львів: Світ, 1997. – 82 с.
3. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. – М.: Просвещение, 1985. – 160 с.
4. Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури в Україні. – К.: Вища школа, 1996. – 495 с.
5. Морська Л. І. Формування вмінь професійного спілкування англійською мовою у студентів факультету фізичного виховання : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Морська Лілія Іванівна. – К., 2001. – 184.
6. 127. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М.: Русский язык, 1989. – 277 с.

7. Hennings D. G. Communication in action: Teaching the language arts. – Boston: Houghton Mifflin Company, 1990. – 520 p.

Бондар О. Ю.

*Київський університет
імені Бориса Грінченка,
м. Київ*

НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Протягом останніх років у зв'язку із кардинальними змінами у системі освіти України, головною з вимог підготовки спеціаліста є набуття професійної кваліфікації у повній відповідності до загальноєвропейських та світових стандартів, складовою частиною яких є володіння англійською мовою для професійного спілкування. Відповідно, викладачам іноземної мови необхідно змістити акцент на розвиток навичок спілкування на професійні теми, навчання студентів вести професійний діалог іноземною мовою, що є особливо актуальним для студентів психологічної спеціальності, оскільки основні професійні комунікативні уміння майбутнього психолога, необхідні для організації продуктивної взаємодії з іншими людьми в практичній діяльності і міжособистісних взаєминах, включені у програмові вимоги підготовки спеціалістів зі спеціальністю «Практична психологія» [7; 12]. Розв'язання нових завдань професійної освіти можливе лише за умови перегляду змісту, методів та прийомів навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей, зокрема студентів психологічної спеціальності.

Мета нашого дослідження – висвітлити поняття діалогу та діалогічного дискурсу, визначити особливості професійного діалогічного мовлення студентів психологічної спеціальності, проаналізувати існуючу класифікацію діалогу для визначення головних характеристик професійного дискурсу психологів та запропонувати методи навчання діалогічного мовлення з метою якісної підготовки психолога.

Перш за все, звернемося до розмежування понять діалогу, діалогічного дискурсу та професійного діалогу. За визначенням української дослідниці О. О. Селіванової, діалог – це ситуаційно зумовлене спілкування двох або кількох осіб, комунікативні ролі яких інверсуються